

Prof. Ing. Alexander SOMMER, DrSc.

Úvod

Spracovala L. Kamencová

2008

II

Prof. Ing. Alexander Sommer, DrSc. /1936 – 2006/ pochádza z Matejoviec pri Poprade. Navštevoval gymnáziá v Kežmarku a Poprade, po maturite v r. 1955 pokračoval v štúdiu na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Po jej absolvovaní od r.1960 začal pracovať v oblasti výskumu výživy hospodárskych zvierat vo Výskumnom ústave živočíšnej výroby v Nitre. Jeho nadanie, cieľavedomosť, tvorivosť a organizačné schopnosti sa rýchlo prejavili. V r. 1965 získal hodnosť CSc. a hodnosť DrSc. obhájil v r. 1977. V r. 1985 sa stal docentom a o tri roky neskôr bol menovaný za profesora pre oblasť výživy a fyziológie zvierat na VŠP. Jeho práce o metabolizme dusíkatých látok u prežúvavcov priniesli originálne poznatky a mali priaznivý ohlas v zahraničí. Od r. 1968 A. Sommer budoval vo Výskumnom ústave živočíšnej výroby oddelenie výživy zvierat, ktoré postupne rozvinul až do formy ústavu. Vo svojich prácach sa zamerával najmä na problematiku trávenia živín u prežúvavcov, stráviteľnosť aminokyselín u ošípaných, degradovateľnosť bielkovín, geneticky modifikované krmivá a na vzťahy medzi dusíkatými látkami a energiou vo výžive zvierat. Publikoval viac než 200 pôvodných vedeckých prác, vyše 300 príspevkov v zborníkoch z vedeckých podujatí, 38 knižných publikácií a množstvo odborných článkov.

Okrem členstva v Československej Akademii zemédělských věd bol členom SAV i ČSAV, v rokoch 1988-1990 aj členom ich prezidií. Vykonával funkciu predsedu VK SAV pre poľnohospodárske, lesnícke a veterinárne vedy, podpredsedu VK ČSAV pre teoretické základy poľnohospodárstva. V r. 2005 bol zvolený za riadneho člena Učenej spoločnosti SAV. Bol členom i predsedom Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied. Po zriadení agentúry SAPV v r. 1994 ho minister vymenoval za jej riaditeľa. A. Sommer bol členom vedeckých rád mnohých výskumných pracovísk i univerzít doma i v zahraničí.

V r. 1981 kandidoval za vedecko- technickú spoločnosť a bol zvolený za poslanca Federálneho zhromaždenia ČSSR, kde od roku 1986 vykonával funkciu predsedu výboru pre poľnohospodárstvo a výživu. V rokoch 2000-2004 bol členom rady vlády pre vedu a techniku.

Bohatá bola tiež pedagogická činnosť A. Sommera. Okrem domácich vysokých škôl prednášal aj na univerzitách v zahraničí. Ako školiteľ vchoval rad vedeckých pracovníkov, bol členom a predsedom komisií pre obhajobu kandidátskych a doktorských dizertačných prác.

A. Sommer aktívne spolupracoval s vedecko- pedagogickými inštitúciami v Nemecku, Holandsku, Anglicku, Francúzsku, Belgicku, Rakúsku, Poľsku, Rusku, Kanade. V r. 1973 sa stal koordinátorom medzinárodného vedeckého programu krajín východnej Európy „Bielkovinová a energetická výživa prežúvavcov“ a v rokoch 1977-1980 viedol experiment siedmich krajín zameraný na metabolizmus nebielkovinového dusíka u prežúvavcov. Osobitne úzko spolupracoval s Humboldtovou univerzitou v Berlíne. Aktívne sa zúčastňoval na vedeckých konferenciách Európskeho zootechnického združenia svetových kongresov, na ktorých prezentoval výsledky slovenskej vedy. Jeho bohatá odborná činnosť bola viackrát ocenená doma i v zahraničí.

Písomnú pozostalosť prof. ing. A. Sommera dostal Ústredný archív SAV v máji 2007 od jeho syna. Je pomerne skromná, niektoré druhy materiálov sú zastúpené len ilustratívne, niektoré celkom chýbajú. Pozostalosť je spracovaná formou inventára. Je rozdelená do základných vecných skupín.

Prvou sú **Materiály z vedeckej činnosti**, ktoré obsahujú Rukopisy nepublikované, označené IA, Rukopisy publikované – IB, najrozsiahljšiu podskupinu Tlačené práce -IC a Vedecké podujatia –ID, ktoré sú len dve.

Druhá vecná skupina, v osobných fondoch obyčajne venovaná materiálom z vedeckých, pedagogických, redaktorských a celospoločenských funkcií, tak domácich ako i zahraničných v tomto fonde celkom chýba.

Tretiu vecnú skupinu tvoria **Biografické materiály**. Sú rozdelené na Osobné doklady – IIIA zastúpené len legitimáciami, menovania –IIIB, resp. odvolania z funkcií v rámci SAV,

III

ČsAZV, univerzít, rôznych výskumných pracovísk, vládnych organizácií a zahraničných akadémií. podskupina IIID obsahuje osvedčenia o zlepšovacích návrhoch, Životopisy sú označené IIID, Udelené vedecké hodnosti IIIE, Súpis publikovaných prác IIIF a vecnú skupinu uzatvárajú početné Vyznamenania a ocenenia – IIIG.

Štvrtá vecná skupina je - **Korešpondencia** -IV. Obsahuje len 5 odosielateľov.

Piatu skupinu tvoria **Fotografie** – V. Okrem portrétov tu nájdeme fotografie z Ústavu výživy zvierat, zo spoločenských a pracovných stretnutí, napr. z odovzdávania cien na medzinárodnom festivale Agrofilm.

Poslednou vecnou skupinou sú materiály **O pôvodcovi fondu** – VI. Tvoria ju najmä príležitostné a jubilejné články o A. Sommerovi.

Celkový rozsah osobného fondu je 92 inventárnych jednotiek uložených v 5 archívnych škatuliach.

Prof. Ing. Alexander SOMMER, DrSc.

Inventár

Spracovala L. Kamencová

2008

I Materiály z vedeckej činnosti

A Rukopisy nepublikované

1	IA	Príjem krmív a trávenie živín u voľne žijúcich prežúvavcov.
b. d.	1
2	IA	Doplnkové bielkovinové krmivá - preklad.
b. d.	1

B Rukopisy publikované

3	IB	Výživa a kŕmenie výkrmného dobytká. / Příroda, Bratislava /
1985 | 1 |
|---|----|---|---|

C Tlačené práce

4	IC	Pajtáš M., Sommer A., Frištyk Š.: Porovnávanie jatočnej hodnoty jalovičiek a volčiekov slovenského strakatého plemena a krížencov tohto plemena s plemenom hereford a shorthorn. /Vedecké práce VÚŽV , VIII/
1970	1
5	IC	Sommer A., Pelech O.: Výživná hodnota a stravitelnost podestýlky brojlerü. / Biologizace a chemizace výživy zvířat, č. 3 /
1971	1
6	IC	Sommer A., Pelech O.: Výskum využitia neupravenej podstielky brojlerov vo výžive výkrmného dobytká. / Poľnohospodárstvo, roč. XVII, č. 7 /
1971	1
7	IC	Anwendung von NPN-Verbindungen in der Fütterung landwirtschaftlicher Nutztiere. /Tag.-Ber., Akad. Landwirtsch.-Wiss. DDR, Berlin 130, /
1974	1
8	IC	Zur Problematik der Bewertung von Rohprotein in der Ernährung der Wiederkäuer. / Tag.-Ber., Akad. Landwirtsch.-Wiss. DDR, Berlin, 153 /
1977	1
9	IC	Sommer A., Pajtáš M., Škultéty M.: Granulirovannyje korma v pitanii moločnogo i otkormočnogo skota na fermach c vysokoj koncentraciej životnych. / Tag.-Ber., Akad. Landwirtsch.-Wiss. DDR, Berlin, 151 /
1978	1
10	IC	Bergner H., Sommer A., Simon O., Görsch R., Čerešňáková Z., Chrastinová Ľ., Szakács J., Stoyke M.: Urea utilization in the large intestine of bulls. / Arch. Anim. Nutr., Berlin 36 /
1986	1

11	IC	Kica J., Sommer A., Szakács J.: Effects of Long-term Implantation of Zeranol on Growth and Nutrient Intake in Young Bulls Given Different Diets. / <i>Scientia Agriculturae Bohemoslovaca</i> 20, No. 4 /	1988	1
12	IC	Žitňan R., Sommer A., Gallo J., Lauková A., Bomba A., Venglovský J.: Volatile fatty acid concentrations, enzyme activities and microflora in the rumen contents of heifers during transition to pasture. / <i>Arch. Anim. Nutr.</i> , vol. 46 /	1994	1
13	IC	Sommer A., Čerešňáková Z., Szakács J., Chrenková M.: Verdaulichkeit des im Pansen Abbaubaren Rohproteinanteils von Behandeltem Eiweissfutter im Postruminalen Teil des Verdauungstraktes beim Wiederkäuer. / <i>Arch. Anim. Nutr.</i> , vol. 85 /	1995	1
14	IC	Sommer A., Chrenková M., Pavlík V., Poláčiková M., Chovanec J.: Vplyv magnezitových imisíí na fermentačné procesy v predžalúdkoch hovädzieho dobytká. / <i>Živočišná výroba</i> , vol. 41, č. 6 /	1996	1
15	IC	Chrenková M., Sommer A., Chovanec J., Poláčiková M., Čerešňáková Z., Vilinská Z.: Vplyv nadmerných dávok horčíka a prídavkov tuku a oleja do kŕmnych dávok na fyziologické ukazovatele v krvi a v bachorovej šťave hovädzieho dobytká. / <i>Czech J. Anim. Sci.</i> , 43 /	1998	1
16	IC	Witek B., Kolataj A., Sommer A.: The effect of exogenous glycerol on activity of lysosomal enzymes in the blood plasma of young bulls. / <i>Archiv für Tierrzucht</i> , 42, 5 /	1999	1
17	IC	Výskumná základňa rezortu pôdohospodárstva na Slovensku pri vstupe do nového storočia. / <i>magazín Beseda</i> , roč. VI, 14. 7. /	1999	1
18	IC	Kto chce zo svetovej vedy profitovať, musí do nej aj prispievať. / <i>Hospodárske noviny</i> , 15. 8. /	2000	1
19	IC	Úvaha o ekonomicko- ekologických aspektoch bovinnej spongiformnej encefalopatie (BSE). / <i>Naturae tutela</i> , 6 /	2001	1
20	IC	Sommer A., Vodňanský M., Petrikovič P., Požgaj R., Chovanec J.: Výživná hodnota vybraných doplnkových krmív pre srnčiu zver. / <i>Folia venatoria</i> , 32 /	2002	1

21	IC	Chrenková M., Sommer A., Čerešňáková Z., Nitrayová S., Prostedrná M.: Nutritional evaluation of genetically modified maize corn performed on rats. / Arch. Anim. Nutr., vol. 56 /	2002	1
22	IC	Čerešňáková Z., Sommer A., Chrenková M., Dolešová P.: Amino acid profile of escaped feed protein after rumen incubation and their intestinal digestibility. / Arch. Anim. Nutr., vol. 56 /	2002	1
23	IC	Veda nie je mojím zamestnaním, ale povolaním. / Roľnícke noviny, 9.8. /	2002	1
24	IC	Genetika nie je matkou hororových potravín. / Pravda, 14.2. /	2003	1
25	IC	Sommer A.: Stoffwechsel der Wildwiederkäuer. Vodňanský M., Požgaj R., Slamečka J., Gašparík J.: Aufnahme ausgewählter Gehölzpflanzen beim Rehwild im Vergleich zu unterschiedlich attraktiven Futtermitteln. Vodňanský M., Sommer A.: Die Verwertung der aufgenommenen Nahrung beim Tot- und Rehwild aus der Sicht der Jagdpraxis. / Bericht über die 10. österreichische Jägertagung /	2004	1
26	IC	Perspektíva výskumu vo výžive zvierat s prihliadnutím na produkciu a kvalitu živočíšnych produktov. / Veda – výživa – kvalita života, zborník č. 50 SAPV /	2006	1
27	IC	Čerešňáková Z., Chrenková M., Sommer A., Flák P., Poláčiková M.: Origin of starch and its effect on fermentation in the rumen and amino acids passage to the intestine of cows. / Slovak Journal of Animal Science, vol. 39, no. 1-2 /	2006	1

D Vedecké podujatia

28	ID	Medzinárodné sympóziu „Pôdohospodárstvo 21. storočia“ 5.10.–správa o sympóziu v Spravodajstve medzinárodného filmového festivalu Agrofilm v Nitre.	2000	2
29	ID	XIII. zimná škola chovateľov dobytka v Zakopanom – poďakovanie organizátorov za prednesenie referátu 4.4.	2005	2

III Biografické materiály

A Osobné doklady

- 30 IIIA Preukazy: Československá vedecko-technická spoločnosť, Slovenská spoločnosť pre poľnohospodárske, lesnícke a potravinárske vedy pri SAV. 1969-1979 2

B Menovania

- 31 IIIB Menovanie za člena a vedeckého sekretára Komisie výživy zvierat odboru živočíšnej výroby ČsAZ, za člena Ústrednej komisie ČsAZ pre tvorbu a využitie zdrojov bielkovinových krmív, člena ČsAZ, za docenta pre odbor všeobecnej zootekniky, za člena- korešpondenta ČSAV, za člena prezídia ČSAV, za člena predsedníctva SAV, za profesora pre odbor všeobecnej zootekniky, za člena vedeckej rady Výskumného ústavu výživy zvierat v Pohořeliciach, za člena Vedeckého kolégia SAV pre poľnohospodárske, lesnícke a veterinárne vedy, za člena vedeckej rady Výskumného ústavu živočíšnej výroby, za člena Komisie predsedníctva SAPV pre výchovu, vzdelávanie a posudzovanie vedeckej kvalifikácie, za riaditeľa Ústavu výživy zvierat, za člena pracovnej skupiny Akreditačnej komisie vlády SR na posudzovanie vedeckých, umeleckých a vzdelávacích aktivít fakúlt a vysokých škôl v oblasti lesnícke a poľnohospodárske vedy, za člena Vedeckého kolégia SAV pre biologicko- ekologické vedy, za člena Rady vlády SR pre vedu a techniku, za zahraničného člena Ukrajinskej akadémie poľnohospodárskych vied, za člena Vedeckej rady Agronomickej fakulty Slovenskej poľnohospodárskej univerzity, za člena odbornej komisie pre krmivá Ministerstva pôdohospodárstva SAR, za predsedu sekcie Vedeckej rady VÚŽV v Nitre pre výživu zvierat a kvalitu živočíšnych produktov, potvrdenie zvolenia za predsedu Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied, oznámenie o zvolení za riadneho člena Učenej spoločnosti SAV, menovanie za člena Newyorskej akadémie vied. 1975-2005 2

C Osvedčenia o zlepšovacích návrhoch

- 32 IIIC Autorské osvedčenia pre názvy „Krmivo pre polygastrické zvieratá“ a „Spôsob výroby tvarovaných krmív na báze prírodných a petrochemických surovín“, zlepšovateľský preukaz o názve „Odsávanie výparov z dusikárne“. 1976-1980 2

D Životopisy

- 33 IIID Vlastné životopisy, odborný profil a charakteristika. 1996-2006 2

E Udelené vedecké hodnosti

- 34 IIIE Diplom inžiniera zooteknika z Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre, udelenie vedeckej hodnosti kandidáta poľnohospodársko-lesníckych vied, osvedčenie Agronomickej fakulty Slovenskej poľnohospodárskej univerzity o používaní vedecko-akademickej hodnosti prof. Ing., PhD., diplom

doktora vied.

1960-1977 3

F Súpis publikovaných prác

- 35 IIIF Výberový zoznam publikovaných prác a sumár publikačnej činnosti do roku 2005. 2005 3

G Vyznamenania a ocenenia

- 36 IIIG Cena II. stupňa Slovenskej poľnohospodárskej akadémie za vedecko-výskumnú prácu z roku 1970 „Výskum možností efektívneho výkrmu dobytka kukuricou, balastnými krmivami a odpadmi poľnohospodárskych plodín, s využitím chemickej a biologickej krmnej dávky“. 1970 3
- 37 IIIG Cena II. stupňa Slovenskej poľnohospodárskej akadémie za vedecko-výskumnú prácu z roku 1973 „Štúdium energetickej dotácie procesu proteosyntézy z nebielkovinného dusíka“ 1973 3
- 38 IIIG Rezortné vyznamenanie Vynikajúci pracovník poľnohospodárstva a výživy. 1975 3
- 39 IIIG Pamätný list Slovenskej lekárskej spoločnosti za zásluhy o Spolok ponitrianskych lekárov v Nitre. 1980 3
- 40 IIIG Cena Čs. akadémie zemédeľské za výskumnú prácu v roku 1980 „Štúdium využitia n- látok u vysokoúžitkových dojníc vo vzťahu k metabolizmu aminokyselín“. 1981 3
- 41 IIIG Diplom k pamätnej medaile k 50. výročiu založenia Laboratória rybárstva a hydrobiológie v Bratislave. 1982 3
- 42 IIIG Prémia Slovenského literárneho fondu, Sekcie pre vedeckú a odbornú literatúru v roku 1985 za dielo „Výživa a kŕmenie hospodárskych zvierat“. 1985 3
- 43 IIIG Diplom k Čestnej medaile Zlatý klas ČSAZ za významné zásluhy o propagáciu vedy v oblasti poľnohospodárstva, výživy a lesného hospodárstva. 1985 3
- 44 IIIG Diplom k pamätnej medaile za zásluhy o rozvoj Vysokej školy veterinárskej v Košiciach. 1986 3

45	IIIG	Čestné uznanie Agronomickej fakulty VŠP v Nitre.	1986	3
46	IIIG	Diplom k zlatej medaile VŠP v Nitre.	1986	3
47	IIIG	Publicistická cena Ing. Rudolfa Schallera za rok 1986 udelená Slovenskou spoločnosťou pre racionálnu výživu.	1986	3
48	IIIG	Publicistická cena III. stupňa Slovenskej spoločnosti pre racionálnu výživu za publikáciu „Využitie stimulátorov rastu hospodárskych zvierat.“	1986	3
49	IIIG	Čestná plaketa Výskumného ústavu pôdoznanectva a výživy rastlín .	1986	3
50	IIIG	Diplom k čestnému odznaku Zväzu družstevných roľníkov.	1986	4
51	IIIG	Čestné uznanie Ústavu pre vedeckú sústavu hospodárenia v Bratislave.	1986	4
52	IIIG	Čestné uznanie Výskumného ústavu výživy zvierat v Pohořeliciach.	1986	4
53	IIIG	Čestné uznanie telovýchovnej jednoty Tatramat v Matejovciach.	1986	4
54	IIIG	Strieborná medaila Čs. Akademie zemědělskej.	1986	4
55	IIIG	Zlaté ocenenie Za zásluhy Výskumného ústavu pre lovnú zver a ekológiu Veterinárnej univerzity vo Viedni.	1995	4
56	IIIG	Čestný diplom Zväzu nemeckých poľnohospodárskych výskumných a vedeckých inštitúcií.	1996	4
57	IIIG	Diplom k pamätnej medaile Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre.	1996	4
58	IIIG	Diplom k pamätnej medaile Agronomickej fakulty VŠP v Nitre.	1996	4
59	IIIG	Cena mesta Poprad pri príležitosti 740. výročia prvej písomnej		

		zmienky o meste.	1996	4
60	IIIG	Pamätný list z príležitosti 745. výročia prvej písomnej zmienky o Matejovciach, 725. výročia udelenia mestských práv, 90. výročia organizovaného športu v Matejovciach a 35. výročia základnej školy v Matejovciach.	1996	4
61	IIIG	Ďakovný list telovýchovnej jednoty Tatramat Poprad – Matejovce za angažovanosť v prospech rozvoja futbalu.	1996	4
62	IIIG	Diplom Slovenskej akadémie pôdohospodárskych vied za rozvoj vedy v oblasti výživy zvierat.	1996	4
63	IIIG	Diplom k zlatej čestnej plakete SAV Za zásluhy v biologických vedách.	1996	4
64	IIIG	Diplom k zlatej plakete výskumného ústavu živočíšnej výroby v Nitre.	1997	4
65	IIIG	Diplom k pamätnej medaile Výskumného ústavu chovu a šľachtienia hydiny v Ivanke pri Dunaji.	1997	4
66	IIIG	Diplom k zlatej medaile Ministerstva pôdohospodárstva SR za zásluhy o prezentáciu slovenského pôdohospodárstva pri príležitosti Medzinárodného filmového festivalu Agrofilm.	1998	5
67	IIIG	Cena Jaroslava Herziga udelená Výskumným ústavom výživy zvierat v Pohořeliciach.	1998	5
68	IIIG	Uznanie za výskum v SR v akcii „Vedec roka“.	1999	5
69	IIIG	Diplom k zlatej medaile Ministerstva pôdohospodárstva SR za celoživotnú vedecko- výskumnú a pedagogickú činnosť v oblasti výživy zvierat.	2000	5
70	IIIG	Diplom k pamätnej plakete SAV za príspevok k rozvoju vedy a osobitne Slovenskej akadémie vied.	2002	5
71	IIIG	Diplom k štátnemu vyznamenaniu Rad Ľudovíta Štúra I. triedy.	2002	5

72	IIIG	Čestné členstvo v Českej akadémii poľnohospodárskych vied za mimoriadny prínos k rozvoju vedy a výskumu v agrárnom sektore.		2003	5
73	IIIG	Diplom Slovenskej spoločnosti pre poľnohospodárske, lesnícke, potravinárske a veterinárne vedy pri SAV k pamätnej medaile Juraja Fándlyho.		2005	5
74	IIIG	Čestné uznanie Českej akadémie poľnohospodárskych vied za prínos k rozvoju vedy a výskumu a za dosiahnuté výsledky využiteľné v agrárnom sektore.		2006	5

IV Korešpondencia

75	IV	American soybean Association – Viedeň	1 ks	1994	5
76	IV	Anke M. – Jena	1 ks	1994	5
77	IV	de la Garza E. (Kika) – Washington	1 ks	1987	5
78	IV	Kauffold P. – Dummersdorf	1 ks	1996	5
79	IV	Witt M. – Mariensee	1 ks	1966	5

V Fotografie

80	V	Portréty	6 ks		5
81	V	Fotografie z Ústavu výživy zvierat.	6 ks	1980-2001	5
82	V	Odobozdávanie cien na Medzinárodnom filmovom festivale Agrofilm.	3 ks	1998	5
83	V	Stretnutie s rakúskym ministrom poľnohospodárstva a lesníctva.	1 ks	1997	5
84	V	60. narodeniny prof. J. Plesníka.	1 ks	1985	5
85	V	Bližšie neurčené pracovné a spoločenské stretnutia, fotografia Radu			

Ľudovíta Štúra I. triedy.

11 ks

b. d.

5

VI o Pôvodcovi fondu

86	VI	Hodnotenie vedecko- technickej spolupráce s A. Sommerom od profesora Humboldtovej univerzity v Berlíne H. Bergnera.	1993	5
87	VI	Plesník J.: Životné jubileum prof. ing. Alexandra Sommera. /J.Far. Anim. Sci., XXIX,; Roľnícke noviny 40, /	1996	5
88	VI	Slovenský vedec medzinárodného mena: Alexander Sommer. Verím trochu aj na osud. / Práca, 18. 3./	2000	5
89	VI	Hell P.: Životné jubileum prof. Ing. A. Sommera, PhD., DrSc.	2001	5
90	VI	Ocenenie slovenskej pôdohospodárskej vedy. / Roľnícke noviny 12.9./	2002	5
91	VI	Dukes M.: Dôležité je stretnúť dobrých a kvalitných ľudí.	2002	5
92	VI	Veda – výživa – kvalita života. Zborník referátov z odborného seminára poriadaného pri príležitosti životného jubilea prof. Ing. Alexandra Sommera, PhD. DrSc.	2006	5